

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta 09.06.2021 § 117

§ 117

Selvitys tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta ja lausunnon antaminen

Valmistelijat / lisätiedot:
Latva-Äijö Annika

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Sivistystoimen johtaja Rinta-aho Harri

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta merkitsee tiedoksi selostusosan mukaiset selvitykset tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitettyihin sivistystoimea koskeviin kannanottoihin ja antaa ne lausuntonaan vuoden 2020 arviointikertomuksesta.

Käsittely

Päätös

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Tarkastuslautakunta hyväksyi kokouksessaan 28.04.2021 § 56 vuoden 2020 arviointikertomuksen. Samalla tarkastuslautakunta velvoitti kaupunginhallitusta pyytämään lautakunnilta selvitykset ja kuvaukset toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai on ryhdyttävä arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi sekä toimittamaan ne valtuustolle ja tiedoksi tarkastuslautakunnalle osavuosikatsauksen käsittelyn yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa todetaan mm., että

2.3 POIKKIHALLINNOLLISTEN OHJELMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMISEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunnan suositukset: Poikkihallinnollisille ohjelmille tulee asettaa Espoo-tarinan toteuttamisen kannalta keskeiset tavoitteet kaupungin toiminnan kehittämiseksi.

Valtuuston toivomuksen mukaisesti poikkihallinnollisten kehitysohjelmien kaikissa tulevilla teemoilla tulee huomioida Espoon taloudellinen tilanne kestävä talouden näkökulmasta ja arvioida kehitysohjelmien toimenpiteitä taloudellisen vaikuttavuuden kautta.

Kaikille poikkihallinnollisille ohjelmille tulee taata tarvittavat toimintaedellytykset. Ohjelmakauden edetessä tulee arvioida ohjelmien avulla saavutettuja tavoitteita ja konkreettisia hyötyjä. (SIVU 19)

Sivistystoimi vastaa: Sivistystoimi raportoi aina osavuosikatsausten yhteydessä taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman edistymisen ja vaikuttavuuden toimialan osalta.

Osallistuva Espoo -poikkihallinnollinen ohjelma on tavoitteiltaan sivistystoimen palvelujen ytimessä. Osallisuuden kokemus lisää hyvinvointia. Se on myös valtuuston määrittämien arvojen mukaan asukaslähtöistä toimintaa, joka tulee huomioida mm. palveluissa ja niiden kehittämisessä. Tämä on huomioitu mm. koulujen peruskorjausten ja väistöjen yhteydessä laajoina kuulemisina sekä uusien opetussuunnitelmien valmistelutyössä. Osallisuuden tavoitteet ovat vahvasti esillä sekä perusopetuksen että lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien perusteissa ja koulujen toiminnassa. Koulujen itsearvioinneissa sekä valtakunnallisessa kouluterveystutkimuksessa oppilaat ja opiskelijat voivat antaa palautetta osallisuudesta. Sivistystoimella ja sosiaali- ja terveystoimella on yhteinen Hyvinvoinnin ja terveydenryhmä. Osallisuusasioiden syvällisemmän käsittelyn ja merkityksellisyyden vuoksi on sovittu että jatkossa tämä ryhmä käsittelee myös osallisuusasioita.

Toimiala takaa kaikille poikkihallinnollisille ohjelmille tarvittavat toimintaedellytykset ja arvioi ohjelmakauden edetessä ohjelmien avulla saavutettuja tavoitteita ja konkreettisia hyötyjä.

3 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUDEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN ARVIOINTI

3.1 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALOUDEN JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITYS

Tarkastuslautakunnan suositukset:

Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus- ja sopeutusohjelman toteuttaminen on

välttämätöntä kaupungin ja konsernin talouden tasapainon saavuttamiseksi.

Kaupungin johdon ja henkilöstön sekä luottamushenkilöiden tulee määrätietoisesti

jatkaa tasapainottamis- ja tuottavuustoimenpiteiden toteuttamista.

Koronapandemian vaikutukset kaupungin talouteen ja palveluihin tulee esittää

talousraportoinnin yhteydessä valtuustolle. (SIVU 27)

Sivistystoimi vastaa: Sivistystoimi raportoi aina osavuosikatsausten yhteydessä taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman edistymisen ja vaikuttavuuden sekä koronapandemian vaikutukset kaupungin talouteen ja palveluihin toimialan osalta.

3.4 HENKILÖSTÖÖN LIITTYVÄT SEURANTATIEDOT SEKÄ KUNTA10-TUTKIMUS

Tarkastuslautakunnan suositus:
Palvelutuotannon järjestämisen kokonaiskuvan muodostamiseksi on henkilöstömäärien lisäksi tarkasteltava vuokratyövoiman käytön sekä palvelujen ostojen määrien kehitystä toiminto- ja toimialakohtaisesti. (SIVU 33)

Sivistystoimi vastaa: Henkilöstömäärän ja vuokratyövoiman määrän hallintaa kehitetään tulosyksiköiden kanssa osana henkilöstösuunnitteluprosessin ohjausta ja toimintatapoja kiinnittämällä huomio henkilöstösuunnittelun nykykäytänteiden arviointiin, tuottavuustavoitteisiin ja taloudellisesti kestävä Espoo ohjelmaan. Lisäksi seurataan ja analysoidaan henkilöstömäärän ja vuokratyövoiman käyttöä osavuosikatsauksissa ja Patu-raportoinnissa.

Vuonna 2020 sivistystoimen oma henkilöstö tuotti 6 593 henkilötyövuotta ja vuokratyövoima 365 henkilötyövuotta. Oman henkilöstön henkilötyövuodet kasvoivat 0,9 prosenttia ja vuokratyövoiman laskevat 26 prosenttia vuodesta 2019. Vuokratyövoiman osuus oli 5,2 prosenttia sivistystoimen yhteenlasketuista henkilötyövuosista. Henkilöstön määräaikaisten palvelusuhteiden kasvua selittää päätoimisten projektityöntekijöiden kasvu, joka vuonna 2020 oli 101 työntekijää.

Vuokratyövoiman käyttöä laskua selittää korona, jolloin henkilöstöä ei rekrytoitu. Henkilöstöpalvelut Seure Oy:n kautta. Henkilötyövuosien kasvua jää alhaisemmaksi kuin oppilas- ja opiskelijamäärän kasvu, joka esimerkiksi suomenkielisen perusopetuksen osalta oli 2,5 prosenttia ja lukiossa 7,4 prosenttia.

Sivistystoimessa ulkoisten palvelujen ostot, yhteensä 106,5 milj. euroa vuonna 2020, laskivat 1,4 prosenttia. Asiakaspalvelujen ostot olivat 43,1 milj. euroa, jossa oli laskua n. 0,9 prosenttia. Asiakaspalvelujen ostoja tehtiin mm. suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa n. 12,6 milj. eurolla, jossa oli laskua edellisvuoteen 3,0 prosenttia. Liikunta- ja nuorisopalveluissa asiakaspalvelujen ostot olivat 5,9 milj. euroa, joka oli edellisvuoden tasolla. Kunnilta ja kuntayhtymiltä ostettiin asiakaspalveluja yhteensä 14,7 milj. euroa ja nämä ovat kasvoivat 11,5 prosenttia. Muita merkittäviä palveluostoja olivat Espoo Catering Oy:ltä tehdyt ateriapalvelujen ostot 27,1 milj. euroa sekä asiakaskuljetukset, noin 5,9 milj. euroa, jotka laskivat noin 20 prosenttia.

4 ASUKAS- JA ASIAKASLÄHTÖISYYS KAUPUNGIN PALVELUISSA

4.1 ASUKAS- JA ASIAKASLÄHTÖISYYDEN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA

Tarkastuslautakunnan suositukset:

Asukas- ja asiakaslähtöisyyden edistämiseksi kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on edelleen lisättävä. Kaikilla kaupunkilaisilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa. Espoon tulee tiedottaa aktiivisesti ja avoimesti asukas- ja asiakasosallisuusasioista.

Kaupungin tulee huolehtia henkilöstön riittävästä kouluttamisesta ja sitouttamisesta asukas- ja asiakaslähtöiseen toimintatapaan.

Kaupungin johdon ja henkilöstön sekä luottamushenkilöiden tulee toiminnassaan edistää asukas- ja asiakaslähtöisyyttä.

Asukas- ja asiakaslähtöisyyden kehittämistyössä tulee hyödyntää muiden toimijoiden hyväksi todettuja käytäntöjä. (SIVU 42)

Sivistystoimi vastaa:

Sivistystoimen tulosityksikköjen toiminta perustuu Espoo tarinaan, valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja opetussuunnitelmiin. Kaikkien palvelujen kehittämisen periaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys, jotka läpileikkaavat eri toiminnot ja näkyvät henkilöstön osaamisen kehittämisen painopisteissä.

Espoolaisen johtamisen yksi viidestä kulmakivistä on asiakaslähtöinen toiminta. Kulmakivet toimivat kaupungin johtamisarvoina ja arvot käydään läpi ”Espoolainen johtaminen omaksi” -valmennuksessa, joihin sivistystoimen uudet esihenkilöt kutsutaan. Sivistystoimen henkilöstö osallistuu kaupungin järjestämiin johtamiskoulutuksiin, jossa asiakas- ja asiakaslähtöisyyden teemat ovat esillä. Valmennuksissa on sovellettu MakewithEspoo – kehittämispakettia välineenä. Lisäksi sivistystoimen henkilöstö osallistuu aktiivisesti kaupungin järjestämiin asukasosallisuutta käsitteleviin koulutuksiin, asiantuntijaluentoihin ja tapahtumiin.

Vuonna 2020 erityisesti sivistystoimen osaamisen kehittämisen painopisteet olivat palvelumuotoilun, saavutettavuuden, asiakaspalveluosaamisen, viestinnän, palvelun kielitaidon, osallistamisaosaamisen kehittämisessä ja osallistavassa budjetoinnissa.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on kehitetty laadun arvioinnin itsearviointikriteeristö, jonka avulla varhaiskasvatustyöskyt arvioivat jatkossa myös osallisuuden toteutumista omissa yksiköissään. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan osallistavaa budjetointia päiväkodeissa. Asiakkaiden osallisuutta vahvistetaan myös palvelusetelin käyttöönottolla, sekä asukaspuistojen toiminnan kehittämisessä yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa. Myös kielikaveri- ja Musapeda-toiminta ovat lisänneet vieraskielisten lasten osallisuutta. Samoin Paola-toiminnan avulla on lisätty vieraskielisten lasten ja huoltajien osallisuutta. Tekemistä kotona oleville lapsille -sivusto luotiin lapsille ja huoltajille, jotka ovat joutuneet olemaan pois varhaiskasvatuksesta poikkeusoloista johtuen. Lasten ja huoltajien osallisuutta on pyritty lisäämään myös valtionavustuksella toteutettavan Etämentori-hankkeen avulla. Sen tavoitteena on lisätä huoltajien, lasten sekä henkilöstön digitaitoja.

Opetustoimessa (Suko ja Svebi) lukioiden opetussuunnitelmien teossa on osallistettu nuoria sekä sidosryhmiä. Vanhempainiltoja ja huoltajatapaamisia ollaan kehitetty osallistaviksi, ja oppilas/opiskelijakuntatoimintaa vahvistetaan ja kehitetään esimerkiksi alueellisia oppilaskuntapäiviä järjestämällä. Yhteisöllisyys ja osallisuus ovat olleet ja tulevat olemaan myös seuraavana lukuvuotena erityisenä painopisteenä kouluissa. Peruskoululaiset ja lukiolaiset osallistuivat myös uuden Espoon tarinan luomiseen Mun Espoo -kyselyllä, jolla kerättiin tietoa koululaisten kokemuksista ja toiveista kotikaupungissaan, nyt ja tulevaisuudessa.

Nuorisopalveluissa osallisuuden ja vaikuttamisen polkua ollaan edelleen kehitetty. Nuorisopalveluissa on otettu käyttöön uusia, osallistavia

digitaalisia nuorisotyön muotoja. Viime vuonna on kehitetty eteenpäin myös kv-yhteistyötä ja osallistamistaitoja henkilökunnalle, sekä nuorten tietoisuuden lisäämistä vaikuttamisen eri väylistä. ManiMiitti -osallistava budjetoitiprosessi käynnistyy uudelleen koronan jälkeen, ja myös siihen kehitetään osittain uusia digitaalisia työmuotoja. Espoon kaupungin palkintorahoja Euroopan komission innovaatiopääkaupunkikilpailusta (iCapital) ollaan käyttämässä myös lasten ja nuorten osallisuutta lisääviin toimenpiteisiin sivistystoimessa tulosityksiköiden välisenä yhteistyönä. Sateenkaarevan nuorisotyön aloitusta suunnitellaan, ja viestinnän keinoja pohditaan nuorten tarpeita vastaavaksi.

Liikuntapalvelut ovat kärsineet koronan aiheuttamista rajoituksista. Harrastamisen käynnistyttyä uudelleen tarjotaan kasvavassa määrin matalan kynnyksen liikunnan harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille. Toimintaa järjestetään yhteistyössä sekä liikunta- ja urheiluseurojen että liikunta-alan yritysten kanssa. Lisäksi liikuntapalvelut ovat soveltavin osin tukena Espoon harrastamisen mallin (Harrastamisen Suomen malli) liikunnan järjestämisessä.

Kulttuuripalveluiden Kurkkaa Espooseen-kirjan prosessi on ollut esikouluikäisiä lapsia tehokkaasti osallistava. Kurkkaa Espooseen-kirjan prosessissa kerättyjä lasten ajatuksia Espoosta hyödynnetään myös Espoo tarinnan päivityksessä. Kirjastoissa on toteutettu osallistavaa budjetoitua, ja asukkaat ovat päässeet suunnittelemaan uusia kirjastoja. Kulttuuripolkua on kehitetty yhdessä 2. asteen opetuksen kanssa. Espoo-päivä toteutetaan yhdessä kuntalaisten kanssa. Kaupunginmuseon näyttelyitä on toteutettu asukkaita osallistamalla, samoin Pentalan saaristomuseota on kehitetty osallistavin menetelmin palvelumuotoilun keinoin.

Sivistystoimessa osallisuutta kehitetään ja koordinoidaan osallisuusverkoston avulla.

6 SIVISTYSTOIMI

6.1 SUOMEN- JA RUOTSINKIELISET VARHAISKASVATUSPALVELUT

Tarkastuslautakunnan suositus:
Varhaiskasvatustalouden tarjonnan monimuotoisuudesta sekä suomen- että ruotsinkielisissä varhaiskasvatustalouksissa on pidettävä huolta jatkossakin. (SIVU 70)

Sivistystoimi vastaa: Varhaiskasvatuksen palveluseteli otetaan käyttöön 1.8.2021. Yksityisen hoidon tuen kuntalisiä päiväkoteihin korotetaan myös 1.8.2021 alkaen. Espooseen on hakeutunut ja hakeutumassa uutta yksityistä palvelutuotantoa, mikä täydentää hyvin nykyistä varhaiskasvatuksen palveluverkkoa. Palveluverkkoa kehitettäessä tehdään yhteistyötä yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Vuoden 2020 tulostavoitteista seuraavaa: (SIVU 14)

Sivistystoimi

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee -tulostavoite ei tilinpäätöksen eikä tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutunut pääosin koronavirusepidemiasta johtuen. Valtuustolta ei ole haettu tulostavoitteen poikkeamaa.

Sivistystoimi vastaa:

	2019	2010
10kk-2-vuotiaat	50,5 %	51,1 %
3 - 4-vuotiaat	91,0 %	91,8 %
5-vuotiaat	94,0 %	95,9 %
6-vuotiaat	94,1 %	93,6 %
Kaikki varhaiskasvatukseenikäiset	79,0 %	79,3 %

Tilastokeskus julkaisi lopullisen 31.12.2020 tilanteen väestötiedon 31.3.2021. Raportointi toteutettiin ennakkotiedon pohjalta ja oli epävarmaa, miten tavoite tulee toteutumaan. Koska toteutuminen oli mahdollista, poikkeamaa ei haettu. Lopullisen tilanteen mukaan osallistumisaste vuoden lopussa oli suurempi kuin edellisellä vuonna. Tavoite toteutui.

Espoon oppimistulokset ovat Suomen parhaat -tulostavoite toteutui tilinpäätöksen ja tarkastuslautakunnan arvion mukaan osittain.

Koronavirusepidemian vuoksi 9. luokkalaisten

kevään 2020 matematiikan ja ruotsin arvioinnit peruttiin.

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden

arvosanapisteiden keskiarvo ylitti mittarina olleen arvon. Valtuustolta ei ole haettu tulostavoitteen

poikkeamaa.

Sivistystoimi vastaa: Tulostavoite toteutui osittain. Yo-kirjoitusten tulos ylitti mittarin arvon, mutta 9. luokkalaisten kevään päättöarvioinnit jäivät pitämättä koronapandemian takia. Päättöarvioinnit ei voi tehdä syyslukukaudella. Kokonaisvaltaisen arvion mukaan tulostavoite ei toteutunut.

Eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten ja nuorten osallistumisaste kasvaa -tulostavoite ei tilinpäätöksen

eikä tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutunut. Valtuustolta ei ole haettu tulostavoitteen poikkeamaa.

Sivistystoimi vastaa:

	2019	2020
10 kk-2 v	38,5 %	40,6 %
3-4-vuotiaat	83,6 %	84,8 %
5-vuotiaat	88,4 %	84,9 %
6-vuotiaat	89,0 %	83,9 %

Tilastokeskus julkaisi lopullisen 31.12.2020 tilanteen väestötiedon 31.3.2021. Lisäksi yksityisen varhaiskasvatuksen sekä sukun järjestämän esiopetuksen ja 6v lasten valmistavan opetuksen osalta tietoa lasten äidinkielestä ei ole kaikilta osin saatavissa. Raportointi toteutettiin ennakkotiedon pohjalta ja oli epävarmaa, miten tavoite tulee toteutumaan. Koska toteutuminen oli mahdollista, poikkeamaa ei haettu. Lopullisen tilanteen mukaan osallistumisaste vuoden lopussa oli suurempi ainoastaan alle 3-vuotiaiden ikäluokassa. Tavoite ei toteutunut.

